

Bohinjske novice

GLASILO OBČINE BOHINJ

LETO XVI 7. JUNIJ 2013 ŠTEVILKA 6

Sedmi Festival alpskega cvetja

Petra Lotrič Ogrin

»Letošnji Festival alpskega cvetja je malo drugačen, posegli smo na področje kulturne ustvarjalnosti,« je na novinarski konferenci pred začetkom festivala povedal direktor Javnega zavoda Turizem Bohinj, Klemen Langus. Izrazil je upanje, da bo tudi ta del festivala v prihodnjih letih zrasel in »pljusnil« čez meje lokalnega na širši nivo. Festival je že do sedaj prerasel v mnogo več kot zgolj spoznavanje alpskega cvetja, vodenje botaničnih izletov in razkrivanje skrivnih rastišč redkega alpskega cvetja. S soorganizacijo Triglavskega narodnega parka in vse bolj ključnega sodelovanja Osnovne šole dr. Janeza Mencingerja, Vrta Bohinj ter številnih društev in organizacij je festival postal zanimiv za širšo skupino gostov, ki jih bolj kot cvetlice zanima aktivno in doživetij polno preživljanje časa v naravi.

Pobuda, ki jo festival prinaša v slovenski prostor, je po Langusovem še vedno premalo upoštevana. »Princip turizma, ki ga uvaja festival, je v drugih državah že dobro uveden. V Sloveniji, ki ima veliko zavarovane narave, pa se ne sprejema in ne podpira, kot bi bilo pričakovati,« je povedal Langus. »Narava je glavni razlog, zakaj ljudje prihajajo v Slovenijo. In to moramo izkoristiti,« je še dodal.

Ideja festivala samoniklega cvetja se širi

»Festival alpskega cvetja se v šestih letih ni utrdil le med Bohinjci, ampak je postal zgled trajnostno naravnane dogodka, ki v najboljši meri uresničuje okoljske, socialne in ekonomske vidike,« je prepričan Langus.

Poleg nagrade za najboljše ustvarjalne in inovativne dosežke Finalist Sejalec v letu 2011 in izvedbe s strani Kneževine Monako sofinanciranega projekta Naravni Bohinj se je lani rodila tudi ideja za mednarodni projekt Evropa divjih rož, ki je bil že odobren s strani evropskega programa Kultura in se bo letos

Novi oblačila bohinjskih turističnih delavcev. Foto: Urban Uršanc

Evropska travniška krpanka. Foto: Pavle Korošec

prvič prek festivalov divjega cvetja odvijal še v štirih evropskih državah, v Bolgariji, Romuniji, Veliki Britaniji in na Hrvaškem. Namen projekta je opozarjati na pomen ohranjanja divjeraslih rastlin kot naravne kulturne dediščine, in sicer preko umetnosti, spodbujanja kreativnosti in sodelovanja z lokalnimi skup-

nostmi. V nadaljnjih letih želijo v okviru tega projekta razviti tudi Arhiv tradicionalnih znanj, ki bi bil dostopen vsem udeležencem kateregakoli od petih festivalov, vendar na vsakem festivalu le za področje posamezne države in kulture.

(nadaljevanje na 5. strani) ●

Rok za oddajo prispevkov v juniju

Prispevke in fotografije pošljite najkasneje do petka, 21. junija, na e-naslov bohinjske.novice@gmail.com ali po pošti na naslov Občina Bohinj, Triglavskva c. 35, 4264 Bohinjska Bistrica, s pripisom za Bohinjske novice. PROSIMO, DA SE ROKA DRŽITE.

Prispevki naj ne bodo daljši od 2000 znakov skupaj s presledki, fotografije naj bodo v .jpg formatu, nedotaknjeni originali s fotoaparata, pod prispevek zapišite še avtorja prispevka, pripis k fotografiji in avtorja fotografije.

Uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja prispevkov in odloga objave, v kolikor zmanjka prostora za objavo. Prednost imajo časovno aktualni prispevki. Za vse prispevke, ves vaš trud in čas se vam najlepše zahvaljujemo. Naslednja številka izide v petek, 5. julija. Uredništvo Bohinjskih novic

Portret: Sunita L. Williams, astronautka s slovenskimi koreninami
Bohinjske pravljice so nas zblížale z astronautko

Marija Cvetek

Že na začetku letošnjega leta so mi po tihem zaupali, da bo ameriška astronautka Sunita L. Williams ob obisku Slovenije morda prišla tudi v Bohinj. Zato sem za vsak primer začela pripravljati program, s katerim bi lahko prispevala nekaj bohinjskih znamenitosti k njenemu obisku. Ker vem, da ima zelo rada živali, sem se med drugim že dogovarjala z Rafkom Rokavcem, strokovnim tajnikom slovenskih cikorejcev, da bi ji predstavil avtohtono bohinjsko pasmo cikastega goveda. Zelo je bil navdušen nad to idejo in takoj mi je povedal, da je najlepša bohinjska cika »doma« prav v Srednji vasi. Sunita namreč na vsakem koraku poudarja, da je predvsem želela študirati veterino, a ni bila sprejeta na izbrano univerzo. Njen obisk Bohinja letos še ni mogel priti na vrsto, a da bi si z veseljem ogledala naše lepe bohinjske kravice, nam potrjuje njen »neuradni« obisk kmečkega hleva pred odhodom iz Leš pri Trzihu, kjer je mimogrede pomolzla kravo in se napila še toplega mleka. Z veliko ljubeznijo je pripovedovala tudi o svojih dveh kužkih, ki jih je zelo pogrešala v vesolju. Prepričana je, da bodo astronauti kmalu lahko s seboj vzeli tudi živali. Sunita si želi v Sloveniji nekoč preživeti počitnice na kakšni kmetiji – seveda ne na očeh javnosti – kjer bi rada pomagala pri vseh kmečkih opravilih in kjer bi se lahko s kmečko družino v miru »usedla« k zajtku. Navdušujejo jo tudi slovenske gore in planine. No, teh nam pa v Bohinju res ne manjka! Poleg naravnih lepot bi Sunito lahko navdušilo še veliko drugih bohinjskih zanimivosti.

Če pomislimo, da je po vrnitvi z vesoljske postaje dobila s celega sveta okoli štirideset tisoč prošenj za obisk vseh teh krajev, inštitucij itd., smo lahko zares veseli in ponosni, da je izbrala prav domovino svojih prednikov. Odzvala se je povabilu Zavoda Slovenski astronaut, ki ima sedež v Lešah, in 18. maja prispela na osemdnevni uradni obisk kot Nasina astronautka. Dan kasneje se ji je pridružila še njena mama Bonnie (Ursula) Pandya, roj. Zalokar. Predsednik države Borut Pahor je Sunito 20. maja odlikoval z medaljo za zasluge pri uveljavljanju naravoslovnih in tehničnih znanosti, še posebno za promocijo znanosti med mladimi v Sloveniji. Prvič je prišla uradno k nam 1. 2009 na povabilo Slovenske znanstvene fundacije. Predsednik Pahor je poudaril, kako dragocena je njena pripadnost slovenstvu, ki je z njo dobilo tudi eno najuglednejših promotork naše ustvarjalnosti, znanstvenih dosežkov in seveda naše dežele nasploh.

Prvič pa je Sunita »neuradno« obiskala Slovenijo leta 2005 skupaj s sestro Dino Ann

Sunita z Nado (levo) in Marijo Cvetek ter ostalimi poslušala v razredu lešanske šole. Foto: Milha Pramožič

in mamjo; želele so natančneje raziskati svoje slovenske korenine. Potovale so z avtomobilom in poleg drugih slovenskih krajev obiskale tudi Bled in Bohinj; ob vrnitvi v Ameriko pa so pripovedovale, da so bile v pravljичni deželi. Drugič sta z mamjo prišli v deželo svojih prednikov, kot že rečeno, septembra 2009, in takrat smo se prvič srečale v Lešah, v rojstnem kraju mamine babice Marije Bohinc. Priredili so jima veličasten sprejem in slavlje. Tja so povabili tudi naju s sestro Nado; urejala sem namreč Kroniko vasi Leše, avtorja Jožeta Kocjana, s kolegico Jožico Koder pa sva jo tudi lektorirali. V njej je objavljeno Sunitino pismo Lešanom, v katerem poudarja, da je odraščala ob poslušanju čudovitih zgodb o Sloveniji. Z navdušenjem piše tudi o slovenski posebnosti, o »pisanih« panjskih končnicah, ki so jih videle, ko so prvič prišle k nam. Še posebej so bile pozorne nanje zato, ker se sestra Dina že dolgo ukvarja s čebelarstvom.

Sunitina mama Ursuline Bonnie Pandya (ob desni) pridelava z Nado in Marijo Cvetek v učiteljni družini Bled. Foto: Mela Renda

Ko so me v Lešah povabili v »ožjo delegacijo« ob odprtju njene spominske sobe v nekdanji podružnični osnovni šoli, sem Sunito podarila mojo knjigo Bohinjskih pravljic, ki je prevedena v angleščino in nemščino. Pa še prebrala sem ji tisto, ki govori o etimologiji imena naše doline. Njena prababica se je, kot že vemo, pisala Bohinc, kar pride od Bohinja. Bohinj pa od Boga in potem ni več daleč do vesolja. Smejala se je in bila ganjena do solz. Sestro naju je objela, jaz pa sem jo povabila, naj nas še pride pogledat v to najlepšo dolino na svetu. Dejala je, da se morda to res lahko še kdaj zgodi. O tem dogodku je bil v januarjski številki 2010 v Bohinjskih novicah objavljen članek izpod peresa prof. Melanije Primožič, takratne direktorice tržiškega muzeja. Ker je bila v njem objavljena tudi fotografija, sem Sunito poslala Bohinjske novice v Ameriko. To spominsko fotografijo so nama tržiški prijatelji povečano in uokvirjeno prinesli za darilo. Ko so iskali slogan za v njeno spominsko sobo, sem malo za šalo in malo zares »izstrčila« parafrazirano Armstrongovo izjavo ob prihodu na Luno: »Velik korak za Sunito in še večji za Lešane.« In ta slogan še danes na velikem panoju skupaj z angleškim prevodom pozdravlja obiskovalce njene spominske sobe.

Sestro sva ji lansko leto poslali tudi darilo, ki naj bi ga 15. julija vzela s seboj na Mednarodno vesoljsko postajo. To je bil miniaturni Marijin kipec, ki ga je blagoslovil zdaj že bivši »srenjski« župnik Ivan Jagodic. Naša prijateljica Marija Cerkovnik s Kamenj je spletla »žočec« (nogavice) iz domače volne, kakršne je znala plesti tudi njena prababica Micka; mamina sošolka Angela Hodnik pa je podarila tri planike. Včasih so jih podarjali ljudem za srečo; prav gotovo so jih pošiljali tudi izseljencem v Ameriko.

Sunitina mama nana je kmalu odgovorila, poslala nama je več fotografij in Nasino nalepko. Sporočila je, da je Sunita že prej odpotovala v Kazahstan, saj so se na vesoljskem raketnem izstrelišču v Bajkonurju astronauti že daljše obdobje pripravljali na polet v vesolje. Poleteli so torej z ruskim plovilom, Sunita pa je bila poveljnica odprave.

Zato je mama poslala Marijin kipec z najinim pismom v Naso, da so ga z naslednjo »posiljko« poslali na vesoljsko postajo; ostalo pa jo je čakalo pri njej doma. Ko smo se prejšnjo nedeljo, 19. maja, srečale v blejski Festivalni dvorani, sta se nama obe zahvalili za darilo in povedali, da je kipec srečno prispel v vesolje. S seboj je Sunita vzela tudi majhen kipec hindujskega boga Ganeša; najbrž ji ga je kdo podal za srečno vrnitev na Zemljo, saj je to bog modrosti in premagovanja ovir. Blejski župan Janez Fajfar nam je pripovedoval o dopoldanskem obisku Blejskega otoka, kjer je Sunito po maši sprejel župnik z izbranimi besedami in hkrati tudi njo povabil k besedi. Vsi so bili ganjeni, ko je izrazila svojo strpnost do vseh ljudi, saj je zrasla v krščansko-hindujski družini v velikem sožitju, ljubezni in prijateljstvu. Ko je iz vesolja gledala na Zemljo, je dejala, da ni videla ne državnih meja in ne meja med verami. Zvečer je ob srečanju z Muzejskim društvom Bled v Festivalni dvorani spet povedala, da ko gledaš to našo zemeljsko kroglo iz daljave, si misliš: »Pa saj to je naš dom, ki ga moramo imeti radi in ga varovati za prihodnje rodove!« Pogovor z njo je imenitno vodil predsednik društva Srečo Vernig, ki je bil tudi pobudnik in organizator njenega obiska na Bledu. Tam nama je z mojo sestro Sunita za šalo požugala: »Glejta, da prideta v Leš!« S sestro Nado sva se radi odzvali tudi prijaznemu vabilu astronavskega zavoda iz Leš, kamor se je Sunita s svojo mamo ponovno vrnila po štirih letih in kjer so jima spet pripravili ganljiv sprejem in veselico. Tu je v bivši šoli ponovno obiskala »svojo« sobo, kjer tudi po njeni zaslugi hranijo vedno več eksponatov. Z zanimanjem si je ogledala še razstavo o trziškem jadralnem pilotu in športniku Francu Štruklju. Prisostvovali smo prijatnemu srečanju z osnovnošolci, ki so ji postavljali zanimiva vprašanja o bivanju na vesoljski postaji. Z Nasinimi značkami je nagradila tri njihove »vesoljske« risbe; vseč so ji bile tiste, v katere so vključili živali. Člani raketarskega društva so na bližnjem travniku »spuščali« rakete. V Lešah so jo pozdravili tudi vojaki slovenske vojske, saj je Sunita visoka častnica ameriške vojne mornarice in testna pilotka njihovih vojaških helikopterjev. Že od leta 1998 je v Nasini astronavski enoti, kjer je poveljnica astronavskega korpusa v vesoljskem centru v Houstonu.

Slovenski etnolog dr. Janez Bogataj je astronavtki podaril svojo monografijo o kranjski klobasi v angleškem jeziku; dobila je tudi priznane Arvajeve kranjske klobase. Že na Bledu je v odlično vodenem razgovoru »dokazovala« poznavanje slovenskih korenin s pripovedjo o potici in kranjskih klobasah, o slovenski kulinarčni posebnosti, ki je bila pri njih na jedilniku za božične in velikonočne praznike. Mama ji je za popotnico v vesolje pripravila kranjske klobase z zeljem in ostali astronomi so bili zelo zadovoljni s to slovensko pojedino. Tudi potico in jabolčni zavitek se je mama Bonnie naučila peči od svoje matere. Te slovenske specialitete jim ne pomenijo samo okusnih jedi, ampak milo nostalgijo po svojih slovenskih koreninah in

Življenjepis

Petra Lotrič Ogrin

Sunita Lyn »Suni« Williams, rojena Pandya, se je rodila 19. septembra 1965 v mestu Euclid v Ohio ZDA. Njen oče, Deepak Pandya, je indijskega rodu in izhaja iz okrožja Mehsana v Gujaratu, Indiji. Njena mati je Ursuline Bonnie Pandya, rojena Zalokar, slovenskega rodu po svoji babici Mariji Bohinc, ki se je rodila 5. septembra 1890 v Lešah in emigrirala kot enajstletna deklica skupaj z materjo Uršulo Bohinc, rojeno Štrajhar, v Ameriko. Willimasova je najmlajša od treh otrok.

Leta 1983 je Williamsova zaključila srednjo šolo v Needhamu v zvezni državi Massachusetts. Štiri leta kasneje je diplomirala iz fizikalne znanosti na Mornariški akademiji ZDA. Leta 1995 pa magistrirala na področju inženirskega menedžmenta na Floridskem inštitutu za tehnologijo.

Že po diplomi leta 1987 je bila imenovana za zastavonošo (ensign) v ameriški mornarici. Nazadnje je bila v mornarici poslana na letalonosilko USS Saipan kot skrbnica letal (Aircraft Handler) in pomožna nadzornica vzletno-pristajalne piste (Assistant Air Boss). V juniju 1998 jo je NASA izbrala za vstop v astronavski program. Do takrat je zabeležila več kot 3000 ur letenja z več kot 30 tipi letal.

Sunita Lyn Williams Foto NASA

Astronavtki Joan Higginbotham in Sunita Williams na mednarodni vesoljski postaji. Foto: NASA

Kot kandidatka za astronavtko je svoje izobraževanje začela v avgustu 1998 v Johnsonovem vesoljskem centru (Johnson Space Center). Trenutno je rekorderka med ženskimi astronavtkami s 195 dni dolgim neprekinjenim letom v vesolju, s sedmimi vesoljskimi sprehodi (space walk) in s skupno 50 urami in 40 minutami vesoljskih sprehodov.

Na mednarodno vesoljsko postajo je bila določena kot članica na 14. in 15. ekspediciji, leta 2012 pa je služila kot letni inženir (flight engineer) na 32. in kot poveljnica (commander) na 33. ekspediciji. ●

slovenstvu nasploh. Zato sva ji tudi s sestro prinesli slovensko (kamniško) majoliko, ki jo je za Sunito s cvetličnim vzorcem poslikala najina sestra Slavica. Mama pa je bila vesela kropilčka za blagoslovljeno vodo. Navsezadnje si ne moremo zamisliti večje promocije za našo deželico, kot če jo promovira državljanka vesolja, kakor sta Sunito imenovala v svoji knjigi slovenska znanstvenika: dr. Edward Kopal in dr. Dušan Petrač. Vanjo mi je

Sunita – seveda v angleščini – napisala prijazno posvetilo: Veruj v svoje sanje! Na vso moč se ti zahvaljujem za tvoje prijateljstvo.

S sestro Nado sva Sunito in njeno mamo že na Bledu za dobrodošlico pozdravili s šopkoma skromnih vijolic z našega vrta, tako skromnih in preprostih, kakršna je ostala Sunita kljub svoji »korajži« in neverjetnim dosežkom, ki so že zdaj pomembni za vse človeštvo. ●